

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön vuoden 2021 talousarvion ja strategian osavuosikatsaus 4 tilanteessa 31.12.2021

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen toiminnan ja tuloksen analyysi

Vuoden 2021 talousarviossa varhaiskasvatuksessa on arvioitu olevan keskimäärin 16 394 lasta. Lapsia oli keskimäärin 16 154, eli määrä jäi 240 lasta ennakoitua pienemmäksi. Alle 3-vuotiaiden määrä oli kuitenkin ennakoitua suurempi etenkin kunnallisissa päiväkodeissa.

Verrattaessa joulukuun 2021 tilannetta edellisen vuoden joulukuuhun, yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kasvoi 104 lapsella ja kunnallisessa pieneni 85 lapsella perhepäivähoidon mukaan lukien ryhmäperhepäivähoidossa olevien lasten vähenemisestä johtuen.

Varhaiskasvatuksen palveluseteli otettiin käyttöön 1.8.2021. Palvelusetelipäiväkodeiksi on hyväksytty 23 toimipaikkaa. Vuoden lopussa palvelusetelillä varhaiskasvatuksessa oli 1095 lasta. Palvelusetelistä on toteutettu monikanavaista tiedottamista tuottajille ja lapsiperheille sekä ohjausta ja neuvontaa sekä järjestelmäkoulutusta palveluntuottajille. Kaupunkitasoisesti on tarkennettu palveluseteliin liittyviä eri prosesseja ja ohjeistuksia sekä hyödynnetty syksyn käyttökokemuksia palvelun kehittämisessä.

Palveluseteliyksiköiden lasten tukemiseen on suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa kahden varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssivaraus. Rekrytointihaasteista johtuen vasta toinen tehtävä on täytetty. Toisen henkilön rekrytointia jatketaan alkuvuodesta 2022.

Varhaiskasvatusta koskevia koronaohjeistuksia purettiin vähitellen syksyn aikana. Vuoden loppupuolella niitä on jouduttu ottamaan uudelleen käyttöön, mikä edellyttää tavanomaista suurempaa henkilöstöresurssia. Samanaikaisesti henkilöstön saatavuus sekä lyhytaikaisiin että pitkäaikaisempiin tehtäviin on edelleen heikentynyt. Henkilöstöpalvelut Seuresta tilausten määrä on ollut kaikkien aikojen korkeimmalla tasolla, mutta tilausten täyttöaste on jäänyt tavanomaista alhaisemmaksi.

Valtion avustuksia ja hankerahoituksia haettiin ja saatiin vuodelle 2021 runsaasti, mikä työllisti hallinnon henkilöstöä ja esihenkilöitä. Monet hankkeet olivat tulosityksiköiden yhteishankkeita ja niiden kautta eri tulosityksiköt edistivät asioita yhteisen teeman alla.

Hankkeiden mahdollistamana vahvistettiin mm. eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuutta, lasten ryhmään kuulumisen kokemuksia sekä edistettiin lasten suomen kielen oppimista. Erityisesti henkilöstöä innosti etäyhteys- ja digitaalisten vahvistaminen ja lapsia em. työskentelyn yhteydessä tehdyt pienet pedagogiset, digitaaliset kokeilut, joissa etsittiin ja kokeiltiin tapoja, joilla pystytään poikkeuksellisinakin aikoina vahvistamaan lapsen kuulumista ryhmäänsä sekä huoltajien osallisuutta. Lisäksi lisärahoituksella kehitettiin inklusiiviseen toimintakulttuuriin liittyviä toimintatapoja ja välineitä sekä esiopetuksen pedagogiikkaa. Tavoitteena hankkeissa oli lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tukea tarvitsevien lasten oppimisvalmiuksien vahvistumista edistämällä.

Hankekausien lyhyt kesto sekä hankehenkilöstön rekrytointihaasteet vaikeuttivat hankerahoitusten suunnitelmallista käyttöä ja hankkeissa tavoiteltujen vaikutusten saavuttamista.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko muuttui. Investointisuunnitelmaan sisältyvät Matinraitin, Suviniityn ja Monikon päiväkodit sekä Kilo päiväkodin väistötilat käynnistyivät vuoden aikana. Lisäksi suomenkielisen varhaiskasvatuksen käyttöön saatiin väliaikaisratkaisuna Merikansan ja Perkkankulman päiväkotitilat. Matinkylän asukaspuiston korvaava uudisrakennus valmistui loppuvuodesta. Vuoden aikana luovuttiin yhteensä 12 pienestä päiväkoti- ja ryhmäperhepäivähoitotilasta. Väistötiloissa oli neljä päiväkotia.

Uusina yksityisinä päiväkotaina aloittivat Pilke päiväkoti Peippo (palveluseteli), päiväkoti Murut Olari ja Ar-cen-ciel päiväkoti (yksityisen hoidon tuki). Lisäksi yksityisen varhaiskasvatuksen palveluverkossa toteutui omistajamuutosten myötä vaihtoja vuosisopimuksella ostopalveluna (nettobudjetoitu) toimivasta palvelusetelillä tai yksityisen hoidon tuella toimivaksi. Viiden yksityisen päiväkodin toiminta päättyi vuoden 2021 aikana. Palvelusetelin käytön alkamisen myötä yksityisen palveluverkko on muutostilassa. Siirtymiä eri järjestämismuotojen välillä arvioidaan toteutuvan myös lähivuosina.

Talous

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen talousarvion tulot 20,7 milj. euroa, ylittivät muutetun talousarvion noin 1 miljoonalla eurolla. Hankeavustuksia sekä asiakasmaksutuloja kertyi arvioitua enemmän.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettu laki muuttui 1.8.2021 alkaen siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin nostamalla tuloarvoja. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin. Uudistuksen tarkoituksena on kasvattaa työllisyyttä ja helpottaa perheiden arkea. Asiakasmaksutuloja kertyi lähes 17,8 milj. euroa.

5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen 20 viikkotunnin kokeilu päättyi 31.7.2021, mutta Espoossa maksuttomuutta jatkettiin kaudelle 1.8.2021-31.7.2022.

Hankeavustusten määrä lisääntyi vuoden aikana merkittävästi ja hanketuloja vuodelle 2021 kertyi 2,5 milj. euroa. Lisäksi saatuja hankeavustuksia siirrettiin vuodelle 2022 noin 3,3 milj. euroa.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön muutettu talousarvio oli 242,6 milj. euroa. Tulosityksikön menot alittivat talousarvion noin 2,4 milj. eurolla.

Toimintamenojen alitus koostui monesta eri asiasta mm. henkilöstö-, palveluseteli-, ostopalvelu-, kotihoidon tuki ja saatavien poistomenot alittuivat. Ylitystä puolestaan muodostui työvoimanvuokrauksesta, ateria- ja aineistomenoista sekä yksityisen hoidon tuesta.

Henkilöstön rekrytointivaikeudet vaikuttivat merkittävästi henkilöstömenojen alitukseen sekä lisäksi lomapalkkajaksotus ja sairaspäiväraha, tapaturma- ja perhekorvausten hyvitykset olivat ennakoitua suuremmat. Henkilöstö- ja työvoimanvuokrausmenot yhteensä toteutuivat talousarvion mukaisesti. Ilman rekrytointi- ja sijaisten saatavuusvaikeutta kustannukset olisivat olleet suuremmat.

Koronaepidemian jatkuminen läpi koko vuoden aiheutti puolestaan ylimääräisiä sijais- sekä viruksen leviämisen ehkäisevään ja suojaamiseen liittyviä kuluja. Saatujen hankeavustusten perusteella palkatun henkilöstön, koulutuksen ja materiaalien kustannukset lisääntyivät. Saadut hankerahoitustulot kattavat näitä menoja.

Palveluseteli otettiin käyttöön varhaiskasvatuksessa 1.8.2021. Palveluntuottaja siirtyi yksityisen hoidon tuelta palvelusetelipalveluntuottajaksi, mutta siirtymä oli ennakoitua pienempi. Siirtymä tulee toteutumaan vähitellen, kun setelistä saadaan lisää käyttökokemuksia. Palvelusetelillä tuotettavan varhaiskasvatuksen kustannukset alittuivat ja yksityisen hoidon tuen vastaavasti ylittivät. Kotihoidon tuen kustannukset alittuivat.

Investointimenojen alittivat muutetun talousarvion 0,4 milj. eurolla. Kirjauskäytännöistä johtuen 0,3 milj. euroa ensikertaisen varustamisen kustannuksia on kirjattu käyttötalouden menoksi. Muutamia kohteita valmistui joulukuussa 2021 ja vuoden 2022 alussa. Näiden kohteiden haasteena oli tavaran saanti ja niiden toimitusajat. Osa kustannuksista siirtyi vuodelle 2022.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulokortti

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulokortilla oli 19 tavoitetta, joista osassa oli useampia toimenpiteitä tai mittareita.

Yksitoista tavoitetta toteutui kokonaisuudessaan. Tulostavoitteista toimintakatteen alijäämä toteutui talousarvion mukaisena. Lisäksi palvelusetelin käyttöönotto sujui suunnitelman mukaisesti, luontoryhmiä käynnistyi jokaiselle palvelualueelle ja kielirikasteista toimintaa on elokuusta alkaen kaikilla palvelualueilla yhteensä 15 varhaiskasvatuksen toimipaikassa. Kivimiehen päiväkodissa toimivan kaksikielisen (englanti-suomi) ryhmän lisäksi käynnistyi uusi vastaava ryhmä Matinraitin päiväkodeissa.

Osallistumisasteeseen liittyvien tavoitteiden toteumatieto saadaan, kun ikäluokat ja eri kieliset asukkaat sisältävä väestötieto vahvistetaan maaliskuun loppupuolella.

Kuusi tavoitetta toteutui vain osittain tai ei toteutunut. Henkilöstötyön tuottavuutta ei saatu paranemaan tavoitteen mukaisesti, sillä henkilöstömitoituksesta säädetään tarkasti varhaiskasvatuslaissa ja -asetuksessa. Huoltajien tyytyväisyys lapsen varhaiskasvatuspaikkaan ja hänen saamaansa varhaiskasvatukseen oli edellisvuoden vastaavaa ajankohtaa alempi 5.19 (vuonna 2020 5.29, asteikko 1 - 6) Myös henkilöstön tyytyväisyys onnistumisestaan pedagogisessa työssä ja toiminnassa aleni (v. 2020 4.60 → v 2021 4.27 (asteikko 1 - 6)).

Tarkemmat kuvaukset kaikkien tulokortin tavoitteiden toteumasta ovat oheismateriaalissa.

Tilinimi	Muutettu TA 2021	Toteuma 12/2021	Toteuma-% 2021
Myyntituotot, ulkoiset	1 310	1 453	110,9 %
Maksutuotot, ulkoiset	17 350	17 778	102,5 %
Tuet ja avustukset, ulkoiset	2 027	2 514	124,0 %
Muut tuotot, ulkoiset	10	6	56,9 %
TOIMINTATULOT, ULKOISET	20 697	21 750	105,1 %
Valmistus omaan käyttöön		57	
Henkilöstökulut	-113 925	-107 512	94,4 %
Palvelujen ostot, ulkoiset	-41 940	-45 388	108,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, ulkoiset	-2 310	-2 587	112,0 %
Avustukset, ulkoiset	-33 120	-33 724	101,8 %
Vuokrat, ulkoiset	-18	-13	72,6 %
Muut kulut, ulkoiset	-1 016	-715	70,3 %
TOIMINTAMENOT, ULKOISET	-192 330	-189 938	98,8 %
Toimintatulot, sisäiset	0	0	
Toimintamenot, sisäiset	-50 296	-50 320	100,0 %
Tulot yhteensä	20 697	21 807	105,4 %
Menot yhteensä	-242 626	-240 258	99,0 %
TOIMINTAKATE	-221 929	-218 451	98,4 %